

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

Quęstio 1. Cur Angelus remouit lapidem?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82999](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82999)

VERSVS 2.

Et ecce, terra motus factus est magnus. Angelus enim Domini descendit de caelo: & accedens reuoluit lapidem, & sedebat super eum.

QVÆSTIO I.

Cur Angelus remouit lapidem?

Lapis reuol. §. 1. **C** Aluinus & Beza ideo reuolutum lapidem volunt, ut exire e monumento Dominus posset. Nam ideo descendit, lapidem ut reuolueret. Constat vero terramotum propter angelum factum, non ut Christus resurgeret, sed venit angelus, ut lapidem remoueret, quo ad sepulchrum mulieribus esset aditus, & viderent illud Apostoli vacuum, atque adeo ipsi etiam custodes. Hoc enim fuit ministerium, quod angelum præstitisse refert Leo Epistol. 83. Græcus addit *doni iugis*; ab ostio. Ita etiam Syrus.

Hanc interpretationem habet Euthymius *Quem admodum natus est, seruatus integris claustris virginis; ita quoque resurrexit seruatus integris monumenti signaculis.* Augustinus etiam serm. 138. de tempore eodem modo interpretatur.

Hieron. quæstio. 6. ad Hedibiam. Angelum ait non venisse ut aperiret sepulchrum Domino resurgenti, sed postquam Dominus resurrexit, indicasse quod factum est.

Et Titus. *Cuius rei gratia venit, & lapidem sustulit? Propter mulieres videlicet: ut quia ipse in sepulchro positum certo sciebant, dum vident illud rursus corpore vacuum, vere illum crederent resurrexisse.*

§. 2. De hoc etiam exemplo Bellarminus lib. 3. c. 6. de Eucharistia *Quartum exemplum est, inquit, de egressu Domini clauso monumento. Nam ut colligitur ex Matth. capit. 28. & Marco 16. lapidem ab ostio monumenti non reuoluit Christus, cum resurrexit, sed post resurrectionem angelus, &c.* Vnde S. Hieron. in Epistol. ad Hedibiam quæstio. 6. docet nulli hominum notam esse horam, qua Christus resurrexit. Caluinus lib. 4. instit. 17. §. 29. Alii id non negant, sed alium modum quam penetrationem fingunt, lapidem celsisse, aut annihilatum, moxque restitutum. Sed refutant eos Iustinus q. 117. Nazianz. in Tragedia Christi patientis. Chrysostomus homil. de S. Baptista. August. serm. 138. de tempore cæterique.

Quamuis autem quibusdam visum fuerit hæreticis gratum, cum Dominum per aliud corpus solidum transire audirent, non tamen Patres destiterunt Dei in eo potentiam declarare. Patres communi consensu inquam docent, Christum penetrasse lapidem, clauso sepulchro exisse. Ita loco citato Bellarminus.

§. 3. Frustra igitur Beza, ad eiq. Bullingerus timent, ne Marcionitis aliusve occasio detur veritatem corporis negandi, si diuina potentia asseratur, qua penetratio posse fieri dicitur. Non enim repugnat diuina potentie, ut in loco vbi vnum est corpus, aliud etiam collocet, & quamuis quantitas sit illa potestas, ut eodem loco aliam quantitatem expellat, a Deo tamen impediri potest. & cogi ut admittat. Caluinus lib. 4. instit. cap. 17. 29. Domini causi non esse apertum tradit, eum ante se rexisse. Hoc etiam loco. [Sine certe egressus est de sepulchro ut locus vacuus primum indicium foret: deinde mulieribus per angelos nuntiari

voluit se viuere: Paulò post illis apparuit: ac tandem Apostolis; idque sæpius.]

Eodem modo Musculus hoc loco. [Supra dixi meo iudicio, non ob id esse reuolutum lapidem, ab ostio monumenti, per ministerium angeli, ut apertum monumento, liceret Christo iam rediit in lucem progredi, & resurgere. (absit ut tantum infirmitas demus Christo) sed ut ostendi vacuum, non ut deuoluto demum saxo, per Christi resurrectionem vacuaretur.]

Contra Bullingerus [Dum appeteret resurgendi illud sacrosanctum tempus, terramotus ingens tellurem concussit, potentia, nimirum Dei per angelum operante, & quasi telluri impulsæ præcipiente, ut corpus Domini creditum reddat. Angelus certe ad ipsum sepulchrum cœlitus descendens, saxum illud ingens amouit ab ostio monumenti, e qua protinus, hæc dubie rediit egressus est Dominus.]

Quamuis autem contra se mutuo pugnent, & Caluinus sentire nobiscum videatur, longe tamen a vero abit, & dissenit. Contra Magdeburg. fol. 71. [Quod quærant, quomodo intacto sigillo monumentum suum pertransit Christus, &c. bona solutio non indiget. Quid enim impedit eum clausum omnes hominum artificio facta, quo minus sibi Deus transiit patefaciat?]

Præposterum sane iudicium, credere Christum mortem vincere posse, in nihilum res omnes redigere, & saxum penetrare non posse. Quod circa etiam Marloratus Oculo grandi saxo egressum miraculo concedit. Alio etiam modo admonit. ad Westphalum, lapidem ait à Christo reuolutum, deinde in locum suum rediisse. Beza in Creophagia, lapidis editum celsisse. Contra Beza in Gualtheri b. de incarnatione. Quia nescis angelum cœlo descendisse, qui & lapidem reuoluit, & milites suo splendore examinauit! Verum tantopere dissident, ut etiam Liberinus in Syntagmate pagin. 17. neget lapidem ab angelo reuolutum. Ar hic est Spiritus vertiginis, quo solo oculo f. rantur. Nullo enim argumento docere possum, penetrationem quantitatum diuinæ omnipotentie impossibilem esse. In rarefactione panditur in condensatione cogitur in arcum quantitas, que causa reddi potest, cur non in eodem loco cum alio? Recte Cyrillus libro duodecimo, capite quinquagesimo tertio. Quia clausis ianuis ingressus est: quidam dixerunt eum resurrexisse non cum suo corpore, sed nudum corpore apparuisse. cap. 57. Alii vbi ad figuram humanam confictam. Alii corpus spiritale, hoc est æreum, & aliud præter carnem. Sed omnipotentia sua, rerum natura superata, clausis foribus ingressus est. Nullus ergo quærat, quomodo clausis ianuis corpore Domini penetravit, cum intelligat non de homine nudo, ut nos sumus, sed de omnipotentie filio Dei scribi. Nam cum verus sit Deus, et cum natura non subiacet. quod in cæteris quoque miraculis patuit. Ita super maria, quasi super arenam ambulauit. quod si hanc Christi operationem percipere nequeas; cur potius humani ingenii imbecillitatem quam accusas?

Et Sôphronius Ierosol. Humana eius sunt vitra hominem. Et. Quia vitra naturam humanam effecta sunt, vitra et sepulchro obfiginato, &c. diuinæ nature verbi, profecto erant iudicia, etsi per carnem agebantur & corpus, & sine carne agebantur.

Et Hilarius lib. 3. de Trinit. Facilitationem, quæ erit telesium rerum scrutator expone. Et. Sicut namque corporeus, non simulatus, aut fallax. Sequantur ergo oculi mentis tua penetrant in ingressum, & cum eo clausam domum intelligentie tua visus introeat; integra sunt omnia & obfcurata. Sed ecce assistit mediis, cui per virtutem suam, vniuersa

Et si per uia. Et. Nihil cedit ex folio, neque per naturam
quod aliquid, tanquam lapsu insensibili, ligna & lapides
admittunt corpus Domini a se non deficit: ut se se resumat
et uoluit.

Adde Iustinum quæstio. 117. & Augustinum Tract.
121. in Ioannem. Moli autem corporis, ubi diuinitas erat,
ostia clausa non obsuerunt. Ille quippe non eis aperire in-
trare potuit, quo nascente uirginitas matris inuoluta per-
mansit.

At sane non est contrarium naturæ corporeæ ce-
dente ligno vel lapide, aut annihilato ingredi. De-
inde patres illi expresse nominant penetrationem,
quæ sit dimensionibus diuersorum corporum eodem
in spacio positus.

VERSUS.

Respondens autem Angelus, dixit
mulieribus. Nolite timere vos: scio
enim, quod Iesum, qui crucifixus
est, queritis.

QVÆSTIO I.

Quot angeli fuerunt?

§. 1. Apud Matthæum vnicus duntaxat dicitur,
& apud Marcum etiam, qui iuuenem appel-
lat Angelum. Lucas cap. 24. vers. 4. Duos viros stetit ante
& dixit, &c. & Ioannes ait, cap. 20. vers. duodecimo
Mariam uidisse duos Angelos sedentes, vnum ad caput, &
vnum ad pedes, ubi positum fuerat corpus Iesu. Hinc certo
constat duos Angelos fuisse testes in resurrectione,
quorum filiorum supra humanum, & virtus in remotio-
ne lapidis, & militum semimortuorum stupore pro-
batæ fuerat.

Nec opus est his uenisse mulieres, ut vnum primo,
deinde duos viderint. Ioannes enim de primo aduen-
tatur. Theophylactus vnum extra, alterum in se-
pulchro vitam tradit. Verum hac quidem in re non
est meo iudicio difficultas, cum enim duo fuerint,
vni à Matthæo nominatur qui locutus est mu-
lieribus, & cum duo dicuntur locuti, id per syn-
chocochem dicitur. Duo enim dicere censetur,
quod duorum præsentium nomine vnus pronun-
ciat.

Neque me mouet, quod Matthæus Angelum su-
per lapidem, itemque Marcus, & Ioannes duos se dis-
tinctos. Lucas vero stetit iuxta illas. Nam, ut de
eodem tempore & sefermo, sed ille primum, deinde ste-
tisse dicendum est; primo attulerunt, ut custodes se-
pulchri dominici, deinde dum visi sunt à mulieribus,
consulere eorum, quod inter initia dicentibus, & re-
stantibus considerari erat. Simul honoris sanctarum
auctoritatem, & Christo Domino seruientium tributum
est: atque etiam ut amicos, & ad auxilia paratos de-
monstrarent.

QVÆSTIO II.

An lapis reuolutus fuerit extra monumentum,
an in monumento?

§. 1. Vos nonnulli lapides fuisse aiunt. Primum
quo ostium monumenti obstructum fuit,
nam locus in rupe excisus, instar cubi culi fuit, quod
ex eo clarum est, quod mulieres ingressæ sunt,

& intra sepulchrum erant Angeli: Mos autem
erat eiusmodi monumenta, vel Mausolea, extruere.
De fuga Cleopatæ in sepulchra regum, alii que Con-
suli possunt auctores, ut Plutarchus in Antonio. Sic
Athanasium aiunt in sepulchro latuisse. Ita Augustin.
lib. 3. de consens. capite vigesimo quarto. B da in
caput 27. Matthæi. Brocardus de terra sancta, alii-
que testantur. Plenæ sunt omnes historiae, de Herois,
sic Actisio, Androgeo, Vlyssi, Iantalo, aliisque qua-
si sacra monumenta, condita sunt. Substructiones
Persarum Pausanias alii que referunt. Hinc colu-
mnæ, incrustationes, tabulæ. In Ceramico operosa
sepulchra extruebatur, postea vetitum, ne quis fa-
ceret maius, quam quod decem homines triduo effi-
cere possent. Demetrius etiam modum sepulchris
posuit. Magnifica & sacellorum erant instar. Da-
uidis, Helenes aiorum. Egyptii domos ut diuer-
soria negligebant, sepulchra sumptuose struebant,
ubi recondebant defunctos, & quandoque in con-
uiuia adducebant. Hinc Syri vocare solent domum luncæ
mortuorum. CHRISTI igitur sepulchrum instar
conclauis erat, & saxo foris claudebatur. atque hoc
est, quod dicit Scriptura saxum ad ostium monumen-
ti aduolutum. Hoc sine dubio angelus remouit de
eo locutus sunt in via mulieres: quis reuoluit nobis lapi-
dem ab ostio monumenti?

§. 2. In hac adicula, vel Mausoleo tumbam lapi-
deam, siue cisternæ instar loculum fuisse putant, in
quem cadauer positum fuerit, & lapide grandi im-
posito tectum. Super hunc secundum lapidem sedisse
angelum Maldonatus existimat. Atque de colloqui
Matthæum. Nam de eodem Angelo loqui Mat-
thæum & Marcum pro certo sumit. At Angelus qui
super lapidem sedit apud Marcum, est in monumen-
to, non extra. Et introeuntes in monumentum viderunt
iuuenem sedentem à dextris. Si extra aliquem vi-
disset id non taceret Marcus. Deinde eisdem ille qui
apud Matthæum, & qui apud Marcum est, vitur ver-
des. Hinc concludit: Duo igitur erant lapides, alter foris,
quo totius monumenti ostium claudebatur, alter intrus
quo claudebatur sepulchrum, utrumque Angeli reuoluerant. pri-
mum, ut mulieres ingredi possent; secundum, ut vacuum se-
pulchrum viderent. Angelus non super primum, sed super se-
cundum sedebat. Si enim super primum sedisset, primo aspectu
mulieres terruisset, neque ausa fuissent in monumentum in-
troire. Et conueniebat, non super primum, sed super se-
cundum sedere lapidem, & ut ostenderet, se ideo sepulchri lapidem
amouisse ut mulieres vacuum sepulchri videre possent, & ut ipso
quodammodo digito locum, ubi Christus positus fuerat demon-
straret.

§. 3. Hæc ille. Franciscus Lucas de duplici lapi-
de somnia esse pronunciat. Nulla enim de secun-
do lapide, qui loculum regebat, apud Evangelistas
est mentio; & mulieres sollicitæ sunt duntaxat de
lapide, qui erat ad ostium monumenti. Denique
Beda ita sepulchrum describit, ut non dicat supe-
riorem loculi partem tectam lapide fuisse, sed soli-
dam, austrialem, à latere patentem, ut si quis in crasso
muro cauato lecticam collocaret, quæ vndique ex-
cepta parte antea magni ricti instar muro tegere-
tur. Addit lapidem qui ad ostium monumenti
fuit, maiorem fuisse, quam ut posset publicè vi-
deri ab illis qui foris erant, si in sepulchro fuis-
set.

Vtrum Augustini, Bedæ, & Brocardi auctoritate
sententiam probat Maldonatus.

§. 4. Quamuis autem duos lapides fuisse credide-
ro, super eum tamen, qui ante ostium monumenti
fuit, quemque reuoluit Angelus, sedisse non a bi-
to. Cum enim dicit Matthæus, *ἐκείνου τοῦ λίθου*
ἔξω θύρας, reuoluit lapidem ab ostio, non potest